

Radosław Jarosiński i Tomasz Mazurkiewicz

Spacer ulicą Traugutta w przeszłość

Konspekt do prezentacji archiwalnych zdjęć

Traugutta to jedna z najstarszych i najciekawszych ulic Sochaczewa. Niegdyś nosiła nazwę Łowicka i była główną ulicą miasta. Dopiero modernizacja Sochaczewa w XIX w., wytyczenie nowej trasy na Łowicz i pobudowanie mostu na Bzurze w aktualnym miejscu zmieniły koncepcję przestrzenną miasta i zepchnęły ją na drugi plan. Później, prawdopodobnie po budowie nitki kolei kaliskiej, przemianowano ją na Kolejową. Ostatecznie, w latach dwudziestych stała się ulicą Traugutta. Idąc nią, można w zasadzie było obejrzeć wszystko, co w mieście najważniejsze. Przy niej znajduje się sochaczewska nekropolia oraz figura Matki Boskiej, będąca jednym z najstarszych zachowanych zabytków miasta. Stąd możemy podziwiać ruiny zamku i dojść bezpośrednio do centrum miasta.

Nasza lustracja ulicy Traugutta, stanowi zaledwie załączek dla profesjonalnego opracowania, które nie może się obejść bez pracy w archiwach. Opiera się ona na artykułach, przekazach ustnych, do których należy podejść z pewnym dystansem oraz dokumentach i zdjęciach wyrwanych niekiedy z historycznego kontekstu. Ze swej strony dołożyliśmy starań, by na tyle, na ile pozwala nam praca zawodowa zająć się tematem i naświetlić wygląd ulicy z minionych lat.

Spacer rozpoczniemy od wjazdu z ulicy Warszawskiej. Strona zachodnia, niegdyś ściśle zabudowana, stanowiła tzw. dzielnicę żydowską - począwszy od rogu ulicy Warszawskiej, do dzisiejszej uliczki Podzamcze. To tutaj znajdowały się m.in. kamienica z apteką Czarneckiego, sklep Grynberga (prawdopodobnie z pasmanterią) oraz gmach Kahału, czyli gminy żydowskiej. Zabudowa strony wschodniej na odcinku do ulicy Wąskiej pozostała, choć zmodernizowana, do dzisiejszego dnia. W narożnej kamienicy Biernackiego mieścił się sklep kolonialny Bauera. Na rogu Wąskiej miał swoją siedzibę fryzjer Kazimierz Raczkowski.

Projekt „Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej” realizowany jest przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Nad Bzurą we współpracy z Muzeum Kolei Wąskotorowej, oddział Sochaczew i pod patronatem medialnym portalu e-sochaczew.pl.

VIII Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej

Sochaczew, 5 grudnia 2015r.

Odcinek między Wąską a Reymonta, niezbyt nam znany, kończył się na drewnianym budynku, w którym mieszkali państwo Zaczkowscy. W okresie późniejszym mieścił się tam także zakład krawiecki Pana Janiaka.

Dalszy odcinek do dzisiejszej ulicy Hanki Sawickiej, to dom drewniany – piekarnia Gruberskich. Następnie kuźnie – Gellerta i Zwierzchowskich, także należąca do niego willa i czynszowa kamienica (Traugutta 8) pobudowane w roku 1927, które sąsiadowały z działką Icka Goldmana. Następnym zaś obiektem był znany nam dziś jako mleczarnia – budynek mieszkalno-gospodarczy Sary Ejsman. Mieściły się tam m.in. składy opałowe, a do 1933 roku cukiernia Józefa Trawińskiego. Działania wojenne w 1939 zniszczyły zabudowę na odcinku od domu Gellerta do mleczarni, która ocalała, ale została wypalona.

Bliżej centrum stała też figura Matki Boskiej, obecnie umiejscowiona naprzeciw cmentarza. Jest to jeden z najstarszych ocalałych zabytków miasta. W kwestii jej datowania można się powołać na dwa źródła: ekspertyzę Izabeli Galickiej i Hanny Sygietyńskiej, które czas jej powstania określają na przelot wieków XVIII i XIX i nowszą — konserwatorów Joanny Lis i Irmy Fuks. Panie odwiedzając Sochaczew na zaproszenie artystki zaangażowanej w odnowę nieco już sfatygowanej figury, Małgorzaty Widomskiej, uściśliły jej powstanie na wiek XVIII, czas ścierania się stylów baroku i klasycyzmu.

Strona zachodnia od ulicy Podzamcze do cmentarza to na początek budynek stojący po dziś dzień, w którym według przekazów ustnych mieścił się magiel sióstr Szytenhelm. Za nim, na terenie parku stał drewniany budynek żydowski należący do Gutglasa, w którym było przez pewien czas przedszkole Pani Zarębowej (lub Zimińskiej). Stojący w obniżeniu terenu obecny budynek Sanepidu, to dawna łaźnia miejska. Za nią mieściła się siedziba gminy Kozłów Biskupi. Zgodnie z przekazem ustnym tutaj też była piekarnia Trawińskiego.

Nie wiadomo nam dokładnie gdzie znajdował się sklep spożywczy Gutglasa, chętnie odwiedzany przez Sochaczewian z racji tego, że Żyd sprzedawał „na zeszyt”. Był to przypuszczalnie adres Traugutta 16.

Cmentarz parafialny – temat tak obszerny, iż wymaga oddzielnego opracowania. Przed cmentarzem, na samym rogu stał domek, w którym zamieszkał Stanisław Ochalski, organista sprowadzony przez ks. Franciszka Garncarka. Podczas okupacji, mieszkał tam także ksiądz Kaczyński, gdyż plebania uległa zniszczeniu wraz z kościołem podczas działań wojennych we wrześniu 1939. Sam Stanisław Ochalski zginął wynosząc z kościoła księgi parafialne.

Projekt „Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej” realizowany jest przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Nad Bzurą we współpracy z Muzeum Kolei Wąskotorowej, oddział Sochaczew i pod patronatem medialnym portalu e-sochaczew.pl.

e-Sochaczew.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone

VIII Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej

Sochaczew, 5 grudnia 2015r.

Domy i wille mieszkalne z okresu międzywojennego zachowały się do dnia dzisiejszego. Mieszkania prywatne należały wówczas m.in. do rodzin: Turkowskich, Miszewskich, Duńskich i Trawińskich.

Cmentarz żydowski to jedna z najstarszych nekropoli judaistycznych na Mazowszu. Znajdował się na końcu ulicy Sierpniowej. Zniszczony podczas II Wojny i doszczętnie niemal zdewastowany tuż po niej. Obecnie zachowało się na nim kilkanaście mogił oraz zrekonstruowany ohel sochaczewskiego cadyka – Abrahama Borsztejna.

Odcinek od cmentarza do gmachu liceum to ostatnia część ulicy Traugutta. Warto może jeszcze wspomnieć, że obok liceum był kiosk ze słodyczami państwa Troickich. Ulica Traugutta kończy się rozjazdem, obecnie rozwidlając się na Licealną i 15 Sierpnia.

Doszliśmy w ten sposób do końca ulicy. Z pewnością kryje ona jeszcze wiele ciekawostek czy zagadek czekających na odkrycie. Proste ludzkie historie i zwykłe domy nabierają po latach aury tajemniczości - zwłaszcza gdy zostaje niewiele osób, które pamiętają jakie naprawdę były ich dzieje.

Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej

Projekt „Spotkania z historią Sochaczewa i Ziemi Sochaczewskiej” realizowany jest przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Nad Bzurą we współpracy z Muzeum Kolei Wąskotorowej, oddział Sochaczew i pod patronatem medialnym portalu e-sochaczew.pl.

e-Sochaczew.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone